

Bevezetés

Elsődleges célunk **az emberek általános környezeti igényeinek** a kiszolgálása, legyenek bár tükék, vagy egyszer idelátogató vendégek. Pályamunkánk a meglévő szabályozási tervet tekinteti kiindulási alapnak - teszi ezt úgy, hogy a Pécs településfejlesztésében szerepet játszó gazdasági és politikai erők számára képes legyen e városrész szabadtér-rendezésében korszerű, haladó alternatívát, irányadó jövőképet felkínálni. Ezáltal kíván a munka hozzájárulni a városrész egyedi hangulatának felerősítéséhez és az irányába megnyilvánuló érdeklődés élénkítéséhez.

Mindehhez kiemelten szükséges meghatározni a **Tettye - Havi hegy** városrész szabadtereinek egységes koncepció szerinti fejlesztési irányát. Az alábbiakban a tervezési feladat egyes helyszíneinek *településépítészeti, építészeti, tájépítészeti urban design* rétegeit tárgyalja a leírás. Ezek az egymástól nem elválasztható, egymással szövetszerű összefüggésben lévő rétegek együtt alkotják a Tettye és a Havihegy kiemelkedően gazdag és egyedi fizikai karakterét.

Pályamunkánk minden tervezési szinten olyan megoldásokat fogalmaz meg, amelyek megvalósítására - egészében vagy ütemeiben - 2010-ig lehetőség van és képes az EKF programsorozata után is gerince maradni a Tettye városrész szociológiai és fizikai megújulásának.

TERVEZÉSI ALAPELVEINK:

1. REALITÁS
2. MEGVALÓSÍTHATÓSÁG (finanszírozás, kivitelezés, fenntartás)
3. TERMÉSZETES EGYSZERŰSÉG
4. IDŐTÁLLÓSÁG

Stratégiai szint

- Jelen közterület-fejlesztési projekt nem lehet szimplán közjóléti beruházás. Itt hagyományos városépítészetről, de mai tartalmát tekintve településrész-rekonstrukcióról, **településrész-fejlesztésről** beszélhetünk.
- A város gazdasági organizmusának, városmarketingjének anyagilag is profitálni kell a fejlesztés által katalizált kedvező gazdasági folyamatokból. A közterület-fejlesztés környezetében megjelenő **ingatlanérték-növekmény** egy részének a projektet finanszírozó város kincstárba kell visszajutnia. Ehhez a környezetben a fejlesztések fizikai megkezdése előtt *Önkormányzati Telekbank* létrehozása szükséges.
- A megújuló városi infrastruktúra miatt más piaci helyzetbe kerülő telkeken **önkormányzati ingatlanfejlesztések** árbevételén keresztül a beruházás által létrehozott értéknövekmény jelentős része visszanyerhető.
- Fontos kitűzni az átfogó célt, de az **ütemezhetőség** kiemelt jelentőséggel bír a finanszírozhatóság miatt. A városnak tudatosan meg kell határozni a városrész-fejlesztési gazdasági program fő elemeit, céljait. Egy olyan adottságokkal és potenciállal rendelkező városrész esetében, mint a Tettye túl kell lépni a hagyományos, „szakági szemléletű” infrastruktúra-fejlesztésen (közút, közmű).
- Ez a terület kiemelt idegenforgalmi értékkel, lakosság megtartóerővel rendelkezik (rendelkezhet), ha a fejlesztések megvalósításakor a „**Mennyiség**” mellett egyenlő hangsúlyt fektetnek a „**Minőség**re” is. Ha ez nem sikerül, a projektek könnyen „hibázhatják el” legnagyobb célközönségüket, a pécsi gyökerekkel

rendelkező, fiatal értelmiségi családokat. A fizikai környezet épített elemeinek fejlesztésekor tehát kiemelt szempont kell, hogy legyen az építészeti, városi, szolgáltatási, zöldfelületi minőség.

- Az EKF egyik megoldandó problémája a vendéglátás, szállásadás. Ez a Tettyén csak szórt finom eszközökkel épülhet a programba. A terület ingatlanállományából városi felvásárlással létrehozható egy újszerű, fejlődést generáló **szállásadó hálózat**. A pályázat útján kiválasztott szereplők olyan szállásadó-vendéglátó házakat hozhatnak létre és üzemeltethetnek az EKF ideje alatt, amelyek a terület egyedi karakterét nem zavarják és mégis új életet hoznak a településrészbe.
- A várható *szociológiai* változásokkal párhuzamosan **ismeretterjesztéssel** is meg kell teremteni a lakóközösség szeretetét lakhelye iránt. Az egyes „arcok”, karakterek meghatározása a domborzati viszonyok, a jellemző beépítés, az utcakép és a jellemző telekstruktúra alapján történhet. A jellemző telekstruktúra és beépítés megtartása a hangulat megőrzésének egyetlen helyes útja.
- A terület zöldfelületekkel tagolt - az udvarok azonban kicsik, a tömbök kiterjedése kis léptékű és csak pár tömbbelsőben nincs egybefüggő zöldfelület. A zöldterületek szigetszerűségét e területen ez okból problémának tekinteni nem lehet. A **zöld szigetek** kapcsolódása, mikroklima-módosító növényzet megjelenítése más tájépítészeti eszközökkel lehetséges (pl.: fa telepítés, páratartalom növelés felszíni vízarchitektúra alkalmazásával).
- A tömbbelsőök zöldfelületein kívül értékes a Mindenszentek templom kertje, ami összekapcsolódik a művészeti szakiskola kertjével. A területen **utcafásítás** a szűk keresztmetszetű utcák miatt csak szakaszosan képzelhető el - kapcsolatot a cserjék és egyéb közterületi zöld foltok jelenthetnek.
- A tömbbelsőök kezelése – kapcsolódva az építészeti fejlesztéshez - zöldfelületi szempontból egységes kell legyen. Tanulmányok a zöldfelületi mutatók növelésén fáradoznak, miközben itt más típusú életforma alakítható csak ki. **Lakás egy ötödik szobával** a szabad térben. Új zöldfelületek teremtése nem itt szükséges, de az itteni lakóterület fejlesztésével párhuzamosan kell végbemennie (park és parkerdő rekonstrukció, kőbánya rekultivációja). A városi sűrűség növelése csak minimális lehet és az is csak azért, mert szükségszerű a városrész megújulásához.
- A terület *közlekedési* szempontból gyűjtőúttal nem feltárt. Ez - a településrész léptéki sajátosságai miatt - így helyes. Nem szükséges a minibusz közlekedés megteremtése sem, mert fölöslegesen terhelő környezetszennyezési forrást jelentene. A városrész adottságai egy Nyugat-Európában egyre divatosabb „**autó nélküli**” vagy „**csökkentett autóhasználatú**” lakóövezet kialakításának igénye felé mutatnak. A belváros gyalogosan 15 perc alatt elérhető. A terület autóforgalmának a lakosok célforgalmát kell kiszolgálni. Nem gerjeszthető átmenő forgalom.
- Tömegközlekedési szempontból a 33-as busz vonalának meghosszabbítása és az ezzel párhuzamosan tervezett utcaátvágás - a város működési érdekeit figyelembe véve - elfogadható kompromisszum. A változásokat, **fő forgalmi tengelyeket**, a tervezési területen kialakított 153 parkolóhelyet és a tömegközlekedési tengelyeket az M=1:2000-es és az M=1:500-as helyszínrajz ábrázolja.
- A *közművek* kiépítésénél kiemelt szempont azok vizuálisan megjelenő része. Szükséges a pécsi címerrel ellátott, a környező burkolattal burkolható aknafedlapok kihelyezése. Nem képzelhető el az elektromos, távközlési és informatikai vezetékek légvezetékként való kiépítése. A kapcsoló szekrények süllyesztve, **arculatilag a műemlék jellegű környezetbe kell, hogy illeszkedjenek**. A területen a karakterhez illeszkedő víznyelőrácsok építése szükséges. A közműépítés e fenti szempontokból adódó többletköltségét többszörösen ellensúlyozza a csak így elérhető turisztikai bevételi lehetőség. Ezért a város önkormányzatának mint katalizáló szervezetnek a felelősége kiemelkedő - fontos azonban hogy a város „csak” katalizáljon. A már meglévő erőket kell úgy csoportosítani, hogy azok reakciója és a létrejövő eredmény pozitív tulajdonságokat hordozzon.

Részletes leírások

Ágoston tér

Az Ágoston tér kapcsoló szerepe kiemelt. Ez a tér a csuklópont a Tettye és a Belváros között, ezért fejlesztése 2010-ig prioritást kell, hogy kapjon. A tér közelmúltban lezajlott különböző átalakításai nincsenek konfliktus-mentes viszonyban (építészet – közlekedésfejlesztés). A fragmentált szakmai érdekszerek kompromisszumokkal kell, hogy egymáshoz alkalmazkodjanak. Így a téren áthaladó fő közlekedési kapcsolat megtartandó, de annak lejtésviszonyai, szegélyvezetése, részletmegoldásai nem számolhatják fel a történelmi városi teret.

Pályázatunkban a téren egy olyan építmény felállítását javasoljuk, ami képes a jelenleg leromlott teret, pozitív előjellel, az emberek mentális térképére visszahelyezni. A tér történelmi téri viszonyai is megteremthetők ezzel. A tér északnyugati sarkán elhelyezkedő építmény a tér felől tolóajtón keresztül, nagy felületen megnyitható. Az építmény falazata acél szerkezetre rögzített, éjszaka megvilágított homokfúvott, biztonsági üveg. A falon belépve egy felfelé nyitott, de a tér külső terétől vizuálisan izolált téri helyzetbe kerülünk. Az így létrejövő tér elsődleges célja a public art, szobrászati, valamint általános művészeti installációk befogadása. Olyan alternatív kültéri kiállítási tér jön így létre egy történelmi téren, amely a várostól vizuálisan elzárt. Ez az egyedi helyzet sok program fogadását teszi lehetővé. Az építmény ikonszerű tömbje városi tájképi jelként is felfogható. Utóhasznosítása a programszervezéstől, megnyitottságának rendszerétől vagy az EKF után helyének beépíthetőségéből áll.

A tömb a tér nyugati részét két kisebb egységre osztja. A városközpontoz közelibbi tér fő eleme a kút és az egységes kőburkolat. A Vince utca torkolatánál a Tettye patak és a tér egymásráhatását fogalmazza meg a jelenlegi, „örvénylő” térkialakítás. Formai értelemben a teljes karakterhez illesztettük ennek a térsejtnek a mikroarchitektúráját. Az Ágoston téri romok méltó környezetének kialakítása romkonzerváló felfalazásból, illetve a jelenlegi terepszint fölé, és az északi bejáraton keresztül történő megközelíthetőség biztosítása mellett a templom eredeti padlószintjéig történő zúzottkőfeltöltésből áll. A rom északkeleti sarka mellett lépcső biztosítja a szintkülönbség áthidalását és egyben jelenkori architektúrájával kiemeli a valamikori templomtorony helyét. A bányászemlékmű méltóbb és kiemeltebb helyzetbe került. A romterülettel délre lévő liget lombkoronaszintje az emlékmű által felnyitott. Így az erre közlekedő, hagyományosan bányászok által lakott területeket feltáró buszjáratokról (38, 39, 40) is látható az emlékmű.

Tettye utca – Majorossy utca – Karmelita köz

A három utca javaslatunk szerint forgalmi egységet alkot. A Majorossy utca észak felé, a Tettye utca dél felé történő egyirányúsításából adódik a kisebb forgalmi terhelés. Így lehetőség nyílik párhuzamos utcai parkolóhelyek kialakítására. A volt Kesztyűgyári irodaépület felújítása időszerű. A pályázati anyag mellékleteként kiadott látványtervek és alaprajzok alapján azonban a környezetet terhelését és a városképet is jelentősen módosító változások vetülnek előre. Javasoljuk a létesítendő mélygarázs Vince utcai bejárata felől megközelíthető garázs részben lévő parkolóhelyek értékesítését a rehabilitációval a területre érkező új lakosok körében. Egy patakmederre szervezett sétálóutca nem lehet üzemszerű irodaparkoló behajtója. A toronyház földszinti megjelenése, felújítása nem kellően orientáló. Burkolati anyaghasználatával hamis érzéseket próbál meg elérni. Amíg a toronyház áll a Tettye szövetében, architektúrájának őszintén vállalni kell eredeti építészeti szemléletmódját. „Közeledése” a szövethez lehetetlen, ezért csak azzal alkotott kontrasztja hordozhat esztétikai minőséget. A Vince utca felé történő gyalogos átkötés kialakítása fontos abból a szempontból is, hogy a Mindenszentek temploma és annak környezete elszakadhasson az irodaháztól. A Tettye utca további szakasza, és a Karmelita köz kétirányú marad. Burkolati rendszerük felújítása a teljes közmű-infrastruktúra rekonstrukciójával párhuzamosan kell, hogy megvalósuljon a települési környezethez illő burkolati minőséggel.

Vince utca

Ez az utca a völgy mélyvonalával esik egybe. Léte a pataknak köszönhető. A településrész megújításának szintjétől a mikrokörnyezeti designig minden szempontból egyértelmű, hogy a patak részleges felszínre hozatalát meg kell oldani. Az utca feladata nem más mint a településrész „főutcájává” válás és a minőségi kapocs megteremtése a felújított Ágoston tér és a Magaslati úti lakóterület között. A víztáplálás állandó vízhozammal történik. A feles vízmennyiséget felszín alatti vezeték hordozza.

A Vince utcát, mint a keleti és nyugati domboldal két minőségű találkozásának vonalát fogalmazzuk meg. A patak köburkolatú mederben folyik. A nyugati oldalról döntött köfelület, keletről erős szegélykövel jelölt mederfal tereli a vizet a kis gátaokhoz és az így kialakuló zubogókhoz. A széles szegély alatti világítás este is kiemelt szerepet ad a víznek. A gyalogosan a járdáról, gépjárművel a patakon keresztül hidakon közelíthető meg a nyugati oldali házak telke. Az utca csak behajtási engedéllyel rendelkezők számára használható gépjárművel. A volt kesztyűgyári ipari épületek loftként kialakítva a legmagasabb ingatlanpiaci igényszintre reagálhatnak. Az EKF idején ifjúsági szállás kialakítására is lehetőség nyílt az épületekben. Ezen a ponton nagyon jelentős lesz a várható ingatlanérték-növekedés. Az épületek a város támogatási erőforrásaitól függően akár inkubátorházaként is működhetnek. A gépjárműforgalmi növekedést az irodaházzal közösen kell kezelni, megoldani.

A patak kívánatos vízigénye napi minimumon 45 m^3 , míg optimális esetben 100 m^3 . Ez a mennyiség a patak vízhozamát és a város léptékét tekintve is elenyésző mennyiség. Ekkora vízmennyiség sétatempójú áramlást biztosít a Tettye tértől az Ágoston térig. A jellemző keresztmetszeteken megfigyelhető a patak és az utca kialakításának vázlata. A vasbeton vízzáró mederben kap helyet a patak és a vízszintet szabályozó gátak. Ezek a gátak világos mészkő anyagúak. A kaszkádok szélességében a gát tömbjéből kifaragott anyag miatt a víz, a gátról függőleges esés után egy közel vízszintes kőlapra zuhan, innen zubog tovább a mederben. Növeli a környezet páratartalmát és mikroklimatikus változást is eredményez. A patak gátakkal tűzdelt természetes előképe és célzott asszociációja tulajdonképpen ugyanez a vízfolyás, ami annak idején kiépítette a völgy teraszait, domborzatát és élte, élte még ma is a várost.

Az úttest burkolata hasított bazalt burkolat. Rakásiránya a rajzon ábrázolt módon megadott határvonalak között az utca tengelyére merőleges, de egymással kötésben lévő és párhuzamos sorokból áll. A világítás kettős. A kandeláber magasságú fénypontok csak derítik az utcát és így kiemelkedően tud érvényesülni a víz alatti reflektorokkal megvilágított patakmeder és a kaszkádok sora. A sétaút pár pihenőpadot is kínál, de mivel nem célja, hanem csak útvonala annak, továbbhaladásra ösztönöz. A környező utcákban a valamikori forrásokról, amelyek a Tettye patak kiépítése miatt elapadtak, érdemes lenne kőtáblával és ivókúttal megemlékezni.

Tettye tér

Pályamunkánkban a „**Tettye tér**” déli „épített szövet közeli” részét neveztük csak térnek. A parki környezetet „**Tettye parkként**” definiáltuk.

Koncepciónkban ez a tér az egyik központi identitáshordozó elem a Tettyén. A terület a városrész geometriai, utcaszerkezeti és domborzati értelemben is a központban van. Ez az a hely, ahol az épített szövet „örvényszerűen” találkozik a természeti közeggel. A térfalak jelenleg hiányosak. A terep zavart. A terület leromlott állapotú. Az északkeleti, nagy szintkülönbségű terepleszakadást is rendezve egy kávézót építettünk, a koncepció szerint a felső szinten fedett-nyitott terasszal. Az alsó szint téri kapcsolata a külső térrel nagyon intenzív az üvegfelületeken keresztül. A terasz két külső lépcsőn keresztül is megközelíthető, amelyek közül az északi egyben a Tettye park egyik fő megközelítési iránya. A tér fő eleme a Tettye patak felszíni átvezetése. Az északi tereplépcső előtt vízfelületet alakítottunk ki. A déli térrészen a Vince utcáig a meglévő szintkülönbséget kaszkád jellegű vízfal hidalja át. Ezen a területen tervünk ebben az ütemben még nem javasol beépítést. A vízfűgöny mellett kő ülőbútorok tagolják a lépcsőt a Vince utcából érkező járdáig. A burkolatok irányultsága és kiterjedése annak az elméletnek felel meg, miszerint az ide befutó utcák, utak csomópontjában egy más, magasabb téri minőség alakul ki.

Tettye park

A park két fő eleme a terepi – domborzati adottságok és a kifejlett növényállomány olyan értéként kezelendő az átalakítás során, amely nem csökkenhet. A park berendezési tárgyai és burkolati rendszere azonban amortizálódott, cserére érett. A fás növényállomány ritkítandó, a cserjeszint ifjító metszéssel újraéleszthető.

Az automata öntözés alapfeltétele egy mai városi, intenzív zöldfelület rekonstrukciójának. A vízpótlás segíti a fenntartást és sokkal tágabb fajgazdagságot tesz elérhetővé - a terület terhelhetőségének növekedése mellett. A park fás állományának sűrűsége túlzott. Több helyen sürgős feladat a kiválogatott egyedek kiszabadítása társaik szorításából, amíg még nem okoz az önármékolás irreverzibilis torzulást habitusukban. (Ennek a folyamatnak már több, pompáját soha vissza nem szerző egyed esett áldozatul.) A területen lévő gyomfák eltávolítása szükséges csakúgy, mint ahogy a szükséges faápolási, metszési munkálatok is. A cserje- és gyepszint természetesen teljes felújításra szorul. Ezek telepítésénél különös figyelmet kell fordítani a fák által vetett mély árnyékos zónákra. A cserjék közül, a szubmediterrán klíma és hangulat figyelembevételével elsősorban a látványos szoliterként, hangsúlypontként működő telepítések és az erre alkalmas fajok javasoltak.

A parki burkolati rendszerek többszintűek. A gyermekjátszóterek és sportpályák gumiörlemény burkolatúak. A főtengety kőburkolatú, míg a park másodrendű sétautjai térkő burkolatúak.

A park kapcsolatát a Tettye térhez az az átmenő sétaút adja, ami települési értelemben a belvárost a mecseki parkerdővel is összeköti.

A sportterület terepi adottságai okán megtartandó, burkolata korszerű recortán burkolatra cserélendő. A labdafogó kerítést a burkolat külső határoló szegélyén javasoljuk elhelyezni, hogy a pihenőpadok intenzívebb kapcsolatban legyenek a játéktérrel. Szükséges a kispályás futball és kézilabda mellett a kosárlabda játék infrastruktúráját is megteremteni.

A korcsoportos játszótér korcsoportok szerinti területegységeként különül el. Az egy parki térsejten belüli játszószerkezetek egy korosztálycsoporthoz köthetők. A park vizes játszószerkezetekkel bővült. A térsejtek szélén padok adnak lehetőséget a szülői felügyeletre, pihenésre.

A kaszkádrendszerekben megjelenő víz az átmenő fősétány közvetlen környezetében három helyen is díszíti, emeli a parki kép színvonalát. A szobrászművész által formált vízköpő kutakból előtörő víz a meredek terepalakulatok és kőburkolatú pengéfalak között képződő medencéket tölti fel. Egymás között vízfüggönyök formájában vált szintet a víztömeg. Az architektúra növények által kísért vizes, vízparti élőhely imitációja, dús vegetációval.

A barlang bejárata és funkciója megoldódni látszik, így a megközelíthetőség biztosításán kívül javaslatunk nem érinti.

A romok környezete a nyári színház helyszíne. Az ideiglenes rendezvénytereket annyira köti egyfajta identitás, hogy csak nagyon nehezen tudnak kitörni ebből. Ezért olyanná kell alakítani az építészeti és parki környezetet, hogy egész évben alkalmas legyen rendezvények lebonyolítására, de program nélkül is működő parki attrakcióvá tudjon válni. Ehhez állandó architektúrára van szükség, ami nem sérti hanem építi, kiemeli a rom jelentőségét. Javasoljuk a valamikori püspöki villa tömegének megjelenítését úgy, hogy a történelmi romoktól kellő építészeti távolságot tartunk. A színház terét a romok és a lelátók tömegének „egymásbahatása” alakítja. Az újszerű nézőtér építményei síneken mozgathatóan mobilak és rögzíthetőek. A szükséges világítás és színpadtechnika a két, a palota valamikori déli tömegét is jelző toronyban kap helyet. A lelátók tömegében helyezkedik el a büfé és az öltözők. Alternatív színházi előadások és egyéb közösségi események irányába is nyitást jelenthet a lelátók architektúrája.

A parkban lévő toalettet javaslatunk szerint teljes körűen felújítva megtartottuk. Üzemeltetése szolgáltatásának minősége azonban elsősorban nem a felújításon, hanem a fenntartáson múlik. Ez az állítás a

parkra, illetve minden zöldfelületre is igaz. Szükséges egy komplex üzemeltető-fenntartó háló, ami vagy lehetővé teszi az EKF minőségének való megfelelést vagy nem.

A romtól északra lévő díszpark jelentős szerepet tölt be egyfajta települési reprezentációban. Olyan városi tájkép amely nagyon ritkán alakulhat ki.

A felsőpark keleti területe pihenő- és játszópark felnőtteknek készült játszószerekkel. Műszikla sziklamászóknak, sakkasztalok, petanque pálya. Természetesen ezek a szakmai elvek nem új keletűek. A későmodern tájépítészeti tervezésben az 1960-as években megjelent szakmai szemléletmódról van szó. Itt is az ember mint humán szereplő dönt, hogy fenntartja e ezeket a rendszereket vagy nem. Juttat-e időt a közparki közélet ilyen formájának vagy otthon marad a televízió képernyője előtt. A szociológiai tanulmányok rossz előrejelzéseket adnak ebben a tárgyban. Belátható, hogy nem egy 500 forintos műanyag sakktabla hiánya okozza, hogy a parkjaink nincsenek tele sakkozó emberekkel. Sokkal inkább az életforma-változás, a követendő modellek típusa változott meg az utóbbi 25 évben. A parkok étellel való megtöltése emberi étellel, közélettel a humán tényezőn múlik elsősorban. Azon, hogy a közösség értő vezetői létrehívják-e egy önkormányzati finanszírozású akciócsoportot, ami folyamatos programszervezéssel kel versenyre az egyre nagyobb fokú közönnyel. Tematizált, gyermek, ifjúsági, hallgatói, fiatal házaspáros, családos, idős közönséget célzó programok megszervezésére van szükség. Folyamatosan. A szemétszedő versenytől a növényfelismerésen keresztül a mászókamászó versenyig. A jelenleg nem kapcsolódó felhagyott szőlő területét bekapcsoltuk a park rendszerébe. Kőtámfalakkal a terepalakítást teraszoztuk és így sokrétűen használható felületek alakultak ki. Napozóteraszok, amelyek padokkal egy család vagy kisebb közösség által „belakható”, használható. A Hegyalja utcában álló épület a pécsi borvidék borait bemutató, értékesítő helyként üzemelhet.

Panoráma sétány

Ehhez a helyhez nem kell, vagy szabad sokat hozzátenni. Talán annyit, hogy a vendég és az ide látogató a panorámában gyönyörködhesse és ne arra kelljen figyelnie, hogy milyen minőségű a burkolat, amin halad. A természeti képződmény és a városkép ilyen megjelenése miatt a „kevés gesztus” alkalmazása mellett döntöttünk. Szerény, de jól működő megoldásokkal a valódi érték, a feltároló városi és természeti tájkép kiemelésére törekedtünk. A Havihegyi út átépítése teljes hosszában időszerű. Északi részén nem megoldott a biztonságos gyalogos közlekedés sem. A buszvégállomás felszámolásával egyidőben kiépíthető útvágás tehermentesíti a Havihegy déli részét a gépjárműforgalomtól és így megnyílik a lehetőség egy sétány kiépítésére. A sétány feladata az, hogy mint látványos panorámasétány épüljön be az emberek mentális térképébe. A sziklák erodációja miatt azonban szükséges olyan kis platók építése, amelyek pontszerűen jelölik meg a kilátási pontokat. Így a gyalogos terhelés nem az erózió irányába mozdítja a sziklafelszínt, hanem annak természetes vegetációjának jobb feltárolhatóságát, bemutathatóságát biztosítja. A buszforduló helyén parkolóhelyek kialakítására van mód. A tömegközlekedés megállója ezen a ponton kedvező elhelyezkedésű. A sétány váltózó szélességű, a terepfelszínhez alkalmazkodó felületén a világítótestek sora adja meg az ember általi építet rendet. Ez a lámpasor az éjszakai városképben pontos ívével és ritmusával települési, táji értelemben aláhúzhatja, jelölheti a sétányt. A sétány fásítása honos, a területre jellemző kis lombkoronájú természetes habitusú növényekkel történik könnyed folt- és szakaszszerű megjelenéssel. Ez a sétány lehet az indító helyszíne például a „Tettyei extrém futóverseny”-nek. Nagykör: Tettyei romok - Tettye tér - Vince utca - Ágoston tér - Felsőhavi utca vonalon 2240 m egy kör. A vonal sok helyen drukkolókkal kísérhető, városi sporteseményként jól megélhető.

Havihegyi park

A hegy déli irányba kinyúló orma kitett helyzetben van. A természetes sziklagyepes vegetáció extenzív fenntartással erősíthető és védendő. Ez a hely a meditáció helye. Nem annyira városi, világi, mint inkább egy belsőbb, mélyebb világgal kapcsolat teremtéséhez hozzájárulni képes hely. A terület csak időszakosan terhelhető és terhelendő. Ezt a természetvédelmi indokok is alátámasztják.

A területről feltároló keleti panoráma nem olyan kedvező. A hőerőmű tömege mint tájképi seb jelenik meg. A park keleti szegélye a kisajátításokkal párhuzamosan kis, közepes növekedésű fákból és cserjékből határoló növényfalat kap. A kialakuló gyepes felszínen ellipszis alaprajzú terep és ehhez a térsejthez formailag illő ülőbútorok kerülnek. A búcsúk, rendezvények helyszíne a templomtól északra lévő legnagyobb térsejt. A

templom közvetlen környezete elsősorban mikroarchitektúrájában kezelendő (pl. a templomot megvilágító reflektorok takart elhelyezése). A templom környezetében finom módosítással létrehozható egy lépcsősor által határolt plató, amely a szabadtéri misézéshez megfelelő és a szikla látványát nem romboló felületet hoz létre.

Felsőhavi utca

Az Ágoston teret és a Havihegyi kápolnát összekötő tengelyt négy fészület és egy Szűz Mária szobor díszíti. Ezen a terepgerincen haladó utca nagy lejtése miatt szép panoráma tárul fel dél felé. A Felsőhavi utca burkolata dácsit kiskockakő. Rakásiránya az utca tengelyére merőleges, egymással párhuzamos sorokban, a terven ábrázolt határvonalak szerint. Az utca burkolatát a házakhoz közelebbi 2-3 méteres zónában olaszlépcsős rendszerben kialakított lépcsőfokok teszik könnyebben járhatóvá. A lépcsőfokok magassága max. 12 cm, szélessége 30 cm, anyaga világos mészkő. A növénykazettákban szubmediterrán, illóolajokban gazdag növények alkotják a cserjeszintet, a telepített fa mandula (*Amygdalus communis*). A meglévő szakrális emlékek mikrokörnyezetének kialakítása gondozása rendkívül fontos, a még meglévő lépcsők és támfalak felújítása szükségszerű.